

Radkin Honzák

Klára Mandausová

MUŽI JSOU VINNI?

**Proč se milujeme, nesnášíme, opouštíme i odpouštíme
očíma uznávaného psychiatra**

mladá fronta

Muži jsou vinni?

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.mf.cz
www.albatrosmedia.cz

mladá fronta

Radkin Honzák, Klára Mandausová
Muži jsou vinni? – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.


ALBATROS MEDIA

MUŽI
JSOU VINNI?

MUŽI JSOU VINNI?

**Proč se milujeme, nesnášíme, opouštíme i odpouštíme
očíma uznávaného psychiatra**

Radkin Honzák

Klára Mandausová

mladá fronta

**„Všichni muži jsou lháři, nestálí, falešní, žvanilové,
pokrytci, pyšní a podlí, opovrženíhodní a plní
smyslnosti. Všechny ženy jsou proradné, lstivé,
marnivé, zvědavé a zvrhlé. Svět je jen bezedná stoka,
kde se ty nejrůznější obludy plazí v bídě a svíjejí se na
horách bahna, ale na světě je jedna posvátná a vznešená
věc, to je svazek těchto dvou tak nedokonalých a tak
ohavných stvoření. Často jsme láskou zklamáni, často
zranění a často nešťastní, ale milujeme, a když jsme
už nad hrobem, otočíme se, abychom se podívali zpět,
a řekneme si: Často jsem trpěl, několikrát jsem zklamal,
ale měl jsem rád. Jsem to já, kdo žil, ne jakási falešná
bytost stvořená mou pýchou a nudou.“**

Alfred de Musset:

Neradno s láskou zahrávat si.

Nakladatelství Artur, Praha 2011

překlad Ján Simkanič

O ŽENÁCH A MUŽÍCH

Byla to láska na první pohled. Ó, jak jsi úžasný! Ó, jak jsi úžasná! Padli si do náručí a mysleli, že to tak bude navždy. Život protančí po louce zalité sluncem, kde se prohánějí duhové jednorožci. Nekonečná romantika, pohádková svatba, první dítě, druhé dítě, domek se zahrádkou, kočka na okně, pes na terase, auto v garáži... Jedno velké, bezchybné štěstí v páru.

Tádádadá táádádadá a tududum.

Jedni stanuli před rozvodovým soudem už po roce. Neunesli, že on pije pivo, kdežto ona radši víno, že místo na hory se muselo k moři, že on po nocích chrápe a ona vykecává s kamarádkami.

Ti další jsou ještě spolu, ale ona každý den polyká tablety proti úzkosti a on odchází s prasknutím dveří za kamarády do hospody. Vždy po hádce, která je u nich na denním pořádku. A přitom vše pokaždé začíná tak nevinně, nicotným všednodenním dohadováním. Jednou o tom, jestli jeho maminka vařila lepší svíčkovou, proč sedí děti pořád u tabletu nebo z jakého důvodu ještě neopravil kapající kohoutek.

Ta třetí sbalila dceru a utekla k rodičům po žárlivých scénách, kdy se její manžel měnil v Othella a žádal vysvětlení, proč nakupovala o sedm minut déle než obvykle.

Čtvrtý se divil vybilému účtu, na nějž ukládal v potu tváře vydělané peníze, a plné skříní své ženy, která se

rozhodla zůstat v domácnosti a jen nakupovala a nakupovala.

A pátý vztah zahubila nevěra...

Bylo by možné pokračovat donekonečna. Co rodina, to příběh. Naštěstí většina z nich je méně dramatická a některé jsou skutečně šťastné.

Lidé většinou nevstupují do partnerství a neuzavírají sňatky jako typicky hodní nebo zlí, jako tolerantní nebo hádaví, jako pokorní nebo hotoví uzurpátoři, jako naprostí volnomyšlenkáři nebo patologičtí žárlivci. Zároveň ale nejsou nepopsaným listem, nesou si s sebou rodinné vzorce, zkušenosti z předchozích vztahů. Mají svůj temperament, charakter, chování, které formovala výchova v původní rodině, geny... To vše, semílané každodenností, vytváří někdy blahodárný, občas smrtící koktejl, který budou upíjet během společných let oba. Zda je otráví, nebo osvěží, záleží i na tom, jak budou ochotni učit se komunikaci, pracovat na svých slabých místech, jak budou schopni dělat kompromisy.

Láska je nejvíc, co lze od života dostat. Debatuje se o ní, píše, básní, pro umělce není většího tématu, kam až historie sahá. Zatímco emoce s ní spojené se nemění, společenská pravidla a s nimi i praktické podoby lásky ano. Stejně jako postavení žen a mužů a jejich role. Zatímco ještě v polovině minulého století byl rozvod téměř sprosté slovo, dnes se rozvádí polovina manželství. Zatímco ve středověku šlo ženě bez muže o holý život, dnes ženy řídí

nadnárodní firmy a muže k přežití nepotřebují. Změnilo se hodně, některé věci jednoznačně k lepšímu, z jiných zůstává podivná pachut.

Předmanželský sex je považovaný za normu a ti, kdo si fyzickou lásku schovávají až po obřadu před oltářem, jsou tak trochu za exoty. Zamilovanost se občas zaměňuje za pravou lásku, a když přejde, a že to bývá zpravidla do roku, kdy se mění v lásku stojící na pevnějších základech, zúčastnění prchají do jiných vztahů hledat ztracený cit, který jim ještě před pár měsíci působil vzrušující potěšení.

Ubyly nebo, lépe řečeno, téměř vymizely domluvené sňatky, páry si užívají luxusu brát se z čistého oboustranného chtění. Těhotenství už nebývá hlavním důvodem svatby: není nutné vzít se honem honem, aby se to ještě stihlo a na nevěstě nikdo nepoznal, že je v očekávání. Koho to dnes pohoršuje?

V porovnání s dobou otce Kondelíka a ženicha Vejvary mluví rodiče do manželství a podoby nové rodiny svých dětí mnohem méně. Zato občas vychovávají mamánky, kterým je lepší vyhnout se obloukem. A neurotické matky posílají své dcery do světa s výbavou plnou nikoli vyšívaného povlečení a naškrobených utěrek, ale předsudků a úzkostí, které by dokázaly rozložit i vztah matadorů, natož mladých, kteří stojí na začátku partnerské dráhy.

Psychiatr Radkin Honzák o tom ví své a mohl by vyprávět... Lépe řečeno: v knize, kterou držíte v ruce, vypráví. Jako zkušený odborník, který působil mnoho let, jak sám

s úsměvem říká, v protimanželské poradně a setkává se s lidskými problémy ve své psychiatrické ordinaci, vyslechl stovky příběhů více i méně šťastných vztahů. Stal se rádcem, mediátorem i ukazatelem biologických daností, které do životů zasahují.

Mimo jiné říká, že žena a muž jsou jiný živočišný druh, a když se s touhle skutečností smíří, bude se jim spolu žít mnohem snadněji.

Jedno ale přece jen máme společné. Zůstáváme bytostmi, které touží po lásce, děj se, co děj. Pevné, dobré a trvalé. Stejně jako naše mámy a tátové, babičky a dědové, stejně jako všichni před námi a po nás. A snažíme se o ni ze všech sil.

Není důvod, proč ji nemít.

Klára Mandausová

I. DRUHÉ MÍSTO

Ženy mají občas pocit, že stojí na druhé koleji, a občas je tenhle pocit oprávněný. Vydělávají méně než muži, práce v domácnosti na ně zůstává víc, zábavy míň, bývají předmětem narážek, zesměšňování, jejich problémy se zametají pod koberec s vysvětlením, že jsou takzvaně ženské, a tedy vlastně o nic nejde. Oproti minulým staletím, kdy žena bez muže nebyla schopná přežít, nemohla pracovat, studovat nebo neměla volební právo, se situace změnila. Rovnoprávnost deklaruje ústava. Praxe však stále v některých aspektech pokulhává. Kde leží kořeny podivné nerovnosti a co je třeba udělat, aby konečně zmizela?

Byla vždycky žena považovaná za méněcennou bytost?

Ženy držely prim v takzvaném matriarchátu. Mužský tehdy chodili na lov a holky seděly kolem ohně a ševalily.

Žvýkaly kůže.

Ne, ne, žvýkaly bobule. Když byly vynalezeny hrnce, bobule do nich plivaly, ty zkvasily a o velkých svátcích se zkvašený nápoj pil. To ještě hrály hlavní roli. Ve chvíli, kdy se lidstvo usadilo na březích velkých řek a vytvořilo velké konglomeráty, mužský začali být výdělečně schopní a holky byly dobré, aby rodily, vychovávaly děti a pečovaly o domácí krb. Tam jsme začali hrát prim my, muži. A přišel patriarchát. Pak přišli křesťani, a obzvláště ti blbí nadělali další paseku. Pozor, někteří křesťani jsou chytří jako třeba já, ale někteří, darmo mluvit, jako necky... A udělali z ženy, hned té první, hlavní hřišnici.

Myslíte Evu a její ponoukání, aby Adam utrlh jablko. Chce se mi podotknout, že se snad zas tolik nestalo... A navíc, kdo ví, jak to všechno vlastně bylo. Aktéři byli dva a k tomu had.

Genesis začíná tím – převyprávím, jak to líčí americký spisovatel Roark Bradford –, jak Adam s Evou byli v ráji celkem spokojení. Jenže najednou Eva uviděla hada a řekla si: Praštím po něm kamenem. Věděla, že Hospodin říkal, aby netrhali jablka, protože slyšel, že se letos budou prodávat za dobrou cenu a on jich potřebuje sklidit co nejvíc. Ale o hadovi nepadlo ani slovo. Vzala šutr a hodila ho po plazovi. Ačkoli byla jinak šikovná, házení jí nešlo, netrefila hada, trefila strom a spadlo jablko. A tak se do něj zakousla. Moc jí nechutnalo, odnesla ho tedy Adamovi. A Adam povídá: „Co mi to nosíš, vždyť víš, že já jablka nerad.“ Eva začala plakat: „Ty vždycky nerad, co já ti udělám.“ A on na to: „Nebreč, já ti koupím nové šaty.“

A když Hospodin viděl, že má Eva nové šaty, věděl, kolik uhodilo, a Adam už si sháněl práci v přístavu za šedesát centů denně. No a křesťani jí přiřkli první hřích, dokonce ji někteří označovali za nástroj ďáblův. Stala se symbolem pokušení. Tedy nepamatuju se, když jsme chodili s apoštoly, že by padlo slovo o zákazu souložení, ale potom holt ze sexu udělali hřešení. No a když tridentský koncil vyhlásil svátost manželskou, holky se dostaly do absolutně závislé pozice.

A od té doby hrajeme všechny do jedné druhé housle.

Dobře na tom byly vdovy. Když byly bohaté. Ale tím to také končilo, ty ostatní to neměly jednoduché. A to ani v minulém století, kdy už se začaly věci narovnávat. Mám krásný seriál na slidech v powerpointu – vývoj americké ženy během posledních několika desítek let. Ještě v roce 1950 byla jejím vzorem hospodyňka, která se raduje, že má novou plotnu a čtyři děti, sedí doma a ani ji nenapadne chtít něco jiného. Je na to i říkanka, každá správná hospodyňka šuká, i když její manžel spinká.

A má na sobě úhledné šatičky a naondulované vlasy a celá je tak nějak upravená.

Ano a ty vlasy jsou pokaždé trochu jiné a šatičky taky. Napřed byla jejím snem jen plotna a pak už i složitější věci jako trouba. Osvobození nebo zatím spíš představa o skutečné rovnoprávnosti začíná teprve v sedmdesátých letech 20. století, na severu Anglie. Já jsem zažil poprvé tvrdý útok feministek na vlastní kůži v osmdesátých letech ve Spojených státech. Chlapci na to tehdy reagovali skutečně mužským způsobem, to znamená úplně blbě. Mimo jiné tím, že prý muži musí projevovat víc citů. He-rec Paul Newman v televizi předváděl ukázky mužného pláče, kdy je mužná slza zatlačena zpět do mužného oka mužnou pěstí.

To muselo vypadat zvláště.

Ano. A byly to televizní lekce na celoplošných stanicích. Vzaly to z blbého konce. Když už jsme u feministického hnutí, měl jsem a mám rád a nikdy nezapomenu na Jiřinu Šiklovou. Jiřina byla taková ta rozumná holka, která nebyla militantní, a přitom se dost jasně a dost natvrdo vymezovala a vznášela požadavky. Od ní by se mohli všichni učit a inspirovat. První věc, kterou by bylo třeba udělat pro nápravu věcí pokřivených, je, aby žena dostávala na stejném pracovním místě tytéž peníze, jaké má muž. A ne o třetinu nebo polovinu míň.

Jenže se pořád omílá argument, že muž je živitel rodiny, a proto musí vydělat víc. Dovolím si jednu poznámku z vlastní zkušenosti. Dozvěděla jsem se, že můj nadřízený, na jehož místo jsem nastoupila, měl mnohem vyšší plat než já. Když jsem já i tohle místo opouštěla, šla jsem za svým šéfem a zeptala se, proč to tak bylo. A on mi odpověděl: „Protože sis, milá zlatá, nikdy o vyšší plat neřekla.“ Tím mě odzbrojil.

Je to jak kde. Ve vašem případě to zavání machistickými manýry. Kdybychom si je odpustili, možná bych jinak vyprávěl o svých prvních setkáních s feministickým hnutím. Protože by nemuselo mít takovou podobu, jakou mělo, nemuselo by zacházet tak daleko. Povím vám, co se dělo okolo kongresu Americké psychiatrické asociace,